

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології

ЛЕКЦІЯ

з навчальної дисципліни **Організація та проведення негласних
слідчих (розшукових) дій**
обов'язкових/вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**за темою – Обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого
володіння особи як негласна слідча (розшукова) дія.**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 25.08. 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС (протокол від 21.08.2023 № 7)

Розробник:

1. Професор кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Пчолкін В.Д.

Рецензенти:

1. Професор кафедри криміналістики, судової експертології та медичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Р.Л.

2. Доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого кандидат юридичних наук, доцент Мусієнко О.Л.

План

- 1. Поняття та правові гарантії недоторканності житла чи іншого володіння особи**
- 2. Правове регулювання та принципи обстеження публічно-доступних місць, житла чи іншого володіння особи**
- 3. Застосування технічних засобів під час проведення обстеження публічно-доступних місць, житла чи іншого володіння особи**

Рекомендована література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 4 листопада 1950 р. (в ред. від 1 червня 2010 р.) (Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 трав. 1994 р., Протоколом № 14 від 13 трав. 2004 р.): URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580- VIII: URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 22, ст.303 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/ed20130811#Text>
5. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 28, ст.232 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
6. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 10, ст.60 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
9. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-18 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». Верховна Рада України : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>Закон України «Про службу безпеки України» прийнятий 25 березня 1992 року N 2229-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, №27, ст.382.
10. Закон України «Про державну таємницю» прийнятий 21 січня 1994 року N 3855-XII (із змінами і доповненнями від 19 червня 2003 року)
11. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» прийнятий 26 грудня 2002 року N 374-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 374. Ст. 482.
12. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» прийнятий 3 квітня 2003 року N 661-IV

13. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Реж. доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
14. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. № 3782-XII [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
15. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». Верховна Рада України : URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#n9>
16. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 14/1042/516/1199/936/1687/5
17. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>
18. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>
19. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Харків: Золота миля. 2012. 620 с.
20. Білічак О.А. Негласні слідчі (розшукові) дії. - К.: Центр навч.-наук. та наук.-практ. вид. НАСБ України, 2014. – 360 с.
21. Бражник Ю. Ю. Негласні слідчі (розшукові) функції у кримінальному процесі / Ю. Ю. Бражник // Право і безпека. 2012. № 4. С. 135-139.
22. Вінчук В. В. Окремі проблеми закріплення негласних слідчих (розшукових) дій у Кримінальному процесуальному кодексі України / В. В. Вінчук, М. В. Черхавський // - Харків: ХНУВС. Право і безпека. 2016. № 3 (62). – С. 66-70.
23. Вінчук В. В. Тимчасовий доступ до речей і документів як одна з основних процесуальних дій, спрямованих на розкриття економічних злочинів: особливості проведення та взаємодії з оперативними підрозділами / В. В. Вінчук, В. К. Нерсесова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2016. - № 4 (75). - С. 62-69.
24. Галаган В. І. Використання у доказуванні результатів негласних слідчих (розшукових) дій / В. І. Галаган // Становлення системи негласного

розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України : матеріали круглого столу (Київ, 7 жовт. 2011р.). К., 2011. С. 33-37.

25. Подгорний С.Д. Організація обстеження житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в них. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 2. Т. 3. С. 302-305.

Інформаційні ресурси

26. Національна парламентська бібліотека України.

27. офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.

28. <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.

29. <http://www.mvs.gov.ua>– офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

30. <http://www.nbuv.gov.ua>– Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

31. <http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.

32. <http://www.portal.rada.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

33. – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

34. <http://www.scourt.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

1. Поняття та правові гарантії недоторканності житла чи іншого володіння особи

Відомо, що більшість злочинів вчинюється таємно, злочинці ретельно маскують свою діяльність, зростає кількість латентних злочинів. Гласними слідчими діями не завжди можливо встановити осіб, причетних до вчинення злочинів та довести їх вину. Саме тому єдиним джерелом доказової інформації є матеріали негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема, обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

Зазначена негласна слідча (розшукова) дія тимчасово обмежує конституційні права громадян, для її виконання необхідно дотримуватись ряду спеціальних вимог та мати знання кримінального процесуального права і практики його застосування.

Це обумовлює необхідність детального вивчення правового регулювання та гарантій законності, підстав та принципів обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, мету, завдання, організаційні і тактичні елементи проведення, документальне оформлення і використання отриманих результатів зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії.

Визначення терміну «проникнення» дано свого часу в листі Верховного Суду СРСР від 23 червня 1983 р. № 01-16/31-83. Зокрема, в ньому зазначено, що «проникнення» – це вторгнення в закрите чи незакрите (незамкнене) приміщення або житло, яке здійснюється всупереч волі громадян,

які проживають, працюють або через інші обставини законно перебувають (або в даний час відсутні) в цьому місці. Аналогічне роз'яснення дано в постанові Пленуму Верховного Суду СРСР від 26 квітня 1984 р. № 2. Зокрема, в цій постанові роз'яснюється, що «проникнення» — це таємне або відкрите вторгнення в приміщення, інше сховище чи житло. Воно може здійснюватись як із подоланням перепон або опору людей, так і без цього.

Тлумачний словник визначає публічно-доступним місцем таке, що призначене для широкого відвідування та користування; громадське.

Статус **публічно-доступних** мають приміщення, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання осіб у зв'язку відбуттям покарання, затримання, взяттям під варту тощо) (п.3 ст.267 КПК).

Публічно-недоступним є місце, до якого неможливо увійти або в якому неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб (п.2 ст. 267 КПК).

Під житлом у житловому праві розуміють не тільки житлові (у тому числі багатоквартирні) будинки і дачі, призначені для постійного проживання, а й відокремлені квартири та інші ізольовані приміщення (наприклад, окремі ізольовані кімнати в квартирах), гуртожитки, будинки-інтернати, спеціальні будинки для громадян похилого віку й інвалідів та ін., що зареєстровані в державних органах як житлові приміщення. В цивільному праві під житлом розуміють перш за все об'єкт права власності та інших речових прав, що має особливий правовий режим.

Житло згідно з положеннями ЦК України є об'єднуючим поняттям, яке включає в себе житловий будинок, квартиру, садибу, котедж, дачу, розраховані на тривалий строк служби та призначені для проживання. На думку коментаторів ЦК, з точки зору цивільного права **не можуть вважатися житлом окремі виробничі приміщення, вагончики, підвали, сараї, гаражі, збірно-розбірні, пересувні, контейнерні та інші підсобні споруди, а також приміщення, призначені для тимчасового (готель, лікарня) або недобровільного (в'язниця) перебування особи.**

При застосуванні норм Кримінального кодексу України судова практика йде шляхом більш широкого тлумачення поняття «житло». При кваліфікації крадіжки, грабежу, розбою, пов'язаних із проникненням у житло, суди визнають за житло і готельні номери, і туристичні палатки, і вагонні купе, і лікарняні та санаторні палати, кімнати баз відпочинку тощо, тобто всі ті приміщення, в яких проживає людина постійно чи тимчасово (за винятком, звичайно, каналізаційних люків, де мешкають люди, без постійного місця проживання, та інших аналогічних місць притулку окремих осіб), що не збігається з нормами цивільного чи житлового права.

Зокрема, Пленум Верховного Суду України в постанові від 25 грудня 1992 р. № 12 «Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності» роз'яснив, що **житло** — це приміщення, яке призначене для постійного чи тимчасового проживання людей (приватний будинок,

квартира, кімната в готелі, дача, садовий будинок тощо), а також ті його складові частини, які використовуються для відпочинку, зберігання майна або задоволення інших потреб людини (балкони, веранди, комори тощо).

Під поняттям «житло» в кримінальному процесуальному розумінні слід розглядати:

1) особистий будинок зі всіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку;

2) будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання;

3) будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але використовуються для тимчасового проживання. Тобто, це можуть бути приватний будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі, дача, садовий будиночок, кімната в гуртожитку, номер у готелі, лікарняні та санаторні палати, кімнати баз відпочинку, туристичні палатки тощо. В окремих випадках, наприклад, при тривалому перебуванні, тимчасовим житлом можуть бути визнані купе поїздів та каюти кораблів.

Слід звернути увагу, що не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом: камери кімнати затримання в ІТТ, СІЗО місцях позбавлення волі, лікарняні палати про проведення стаціонарної судово-медичної чи психіатричної експертизи.

Законом передбачена недоторканність не лише житла, а й іншого володіння особи. Конституційна формула «не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи» свідчить про те, що житло також є володінням особи.

Згідно з юридичною енциклопедією, володіння — це фактичне утримування речей, що має юридичне значення, тобто захист від порушення.

Іншим володінням особи в кримінальному процесуальному розумінні є:

1) всі приміщення, крім житла, які належать особі;

2) всі речі, які належать особі і знаходяться в житлі чи поза житлом, а також земля, вода, ліс та інші насадження, худоба, птиця, транспортні засоби та будь-яке інше майно, яке належить особі на праві приватної власності (магазини, кафе, бари, їдальні, ресторани, майстерні, заводи і фабрики тощо).

Слід звернути увагу, що в ст. 30 Конституції України зазначено, що кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Крім того, виходячи з вимог статей 31 та 32 Конституції, які реалізовані в чинному КПК, не допускається незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи з метою: виїмки; зняття інформації з каналів зв'язку; застосування інших технічних засобів отримання інформації.

Стаття 31. *Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.*

Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Таким чином, не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку, інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених КПК (ст. 13 КПК).

Вказані положення відображені і в інших нормах кримінального процесуального законодавства України, наприклад:

Відповідно до ст. 122 КПК України – «Проникнення до житла чи іншого володіння особи»:

1. Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті.

2. Під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення

і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи.

3. Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу.

У ст. 255 КПК України йдеться про те, що:

1. Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути невідкладно знищені на підставі його рішення, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті та статтею 256 цього Кодексу.

2. Забороняється використання зазначених у частині першій цієї статті матеріалів для цілей, не пов'язаних з кримінальним провадженням, або ознайомлення з ними учасників кримінального провадження чи будь-яких інших осіб.

3. У разі якщо власник речей або документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, може бути зацікавлений у їх поверненні, прокурор зобов'язаний повідомити його про наявність таких речей або документів у розпорядженні прокурора та з'ясувати, чи бажає він їх повернути. Допустимість дій, передбачених цією частиною, та час їх вчинення визначаються прокурором з урахуванням необхідності забезпечення прав та законних інтересів осіб, а також запобігання завданню шкоди для кримінального провадження.

4. Знищення відомостей, речей та документів здійснюється під контролем прокурора.

5. Знищення відомостей, речей та документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, не звільняє прокурора від

обов'язку здійснення повідомлення згідно з вимогами статті 253 цього Кодексу.

У статті 253 КПК України «Повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії» передбачено:

1. Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження.

2. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

Обстеження, як негласну слідчу (розшукову) дію, здійснюють таємно від власників і зацікавлених осіб. Таким чином, тимчасово обмежують конституційне право громадян на недоторканність житла і тому обстеження, проведене без дозволу суду, буде незаконним і не матиме доказової сили.

2. Правове регулювання, завдання та принципи обстеження публічно-доступних місць, житла чи іншого володіння особи

Правові засади застосування обстеження публічно-недоступних і публічно-доступних місць, житла чи іншого володіння особи становлять система принципів і правил, встановлених законами і підзаконними нормативними актами, що визначають допустимість проведення оперативно-технічних заходів (ОТЗ), використання спеціальної техніки і регламентують порядок та умови їх застосування на основі загальної тактики і тактичних прийомів оперативно-розшукової діяльності, а саме:

- Конституція України;
- Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України;
- Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про поліцію», «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про судоустрій і статус суддів», «Про прокуратуру» тощо;

- підзаконні акти: постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації» **№ 1169 від 26.09.2007;**

- Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 28.03.2008 р. «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і

громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства».

Завданням обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи є збирання (виявлення і фіксація) інформації, значимої для забезпечення кримінального судочинства, безпеки суспільства і держави.

Принципами обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи є керівні ідеї, вироблені слідчою та оперативною практикою і закріплені в нормах законодавства про ОРД, котрі виражають політичні й соціальні закономірності розвитку суспільства, а також моральні та правові уявлення населення про сутність, мету, завдання та процедури їх здійснення.

Зазначена негласна слідча (розшукова) дія здійснюється відповідно до принципів законності, дотримання прав і свобод людини й громадянина, конспірації, поєднання гласних і негласних методів та засобів, взаємодії з органами управління і населенням.

Негласна слідча (розшукова) дія – «Обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи» регламентується статтею 267 КПК України, у якій зазначається, що:

1. Слідчий має право обстежити публічно-недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів, з метою:

1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування;

2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;

3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину;

4) виявлення осіб, які розшукуються;

5) встановлення технічних засобів аудіо-, відео контролю особи.

2. Публічно-недоступним є місце, до якого неможливо увійти або в якому неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб.

3. Приміщення, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання осіб у зв'язку з відбуттям покарання, затримання, взяттям під варту тощо), мають статус публічно-доступних.

4. Обстеження шляхом таємного проникнення до публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи з метою, передбаченою в частині першій цієї статті, проводиться на підставі ухвали слідчого судді, прийнятої в порядку, передбаченому статтями 246, 248, 249 КПК України.

Обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи проводиться за наявності таких умов:

- відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб;
- виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів;
- при наявності ухвали слідчого судді (п. 4 ст. 267 КПК).

Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами передбачених для звернення з клопотанням про проведення обшуку, огляду в житлі чи іншому володінні особи перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню.

Таким чином, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – це негласна слідча (розшукова) дія, суть якої полягає в огляді визначених об'єктів, у тому числі з використанням технічних засобів, шляхом таємного проникнення, на підставі ухвали слідчого судді, з метою збирання (виявлення і фіксації) інформації, значимої для забезпечення кримінального судочинства, безпеки суспільства і держави.

2. Застосування технічних засобів під час проведення обстеження публічно-недоступних місць

Проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи важливе для: виявлення предметів, які мають значення до досудового розслідування (речові докази, знаряддя вчинення злочину, майно здобуте злочинним шляхом); збереження доказів, які за наявною інформацією можуть бути знищені до їх вилучення процесуальним шляхом, забезпечення проведення інших слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій.

Застосування технічних засобів під час проведення обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи є вимушеним захисним заходом суспільства і держави в боротьбі зі злочинністю. Межі повноважень суб'єктів застосування спеціальної техніки і проведення технічних заходів суворо регламентуються законами України.

Згідно зі ст. 31 Закону України «Про поліцію» її співробітникам надано право застосовувати превентивні заходи, серед яких: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису тощо.

Отже, проведення технічних заходів із застосуванням спеціальної техніки є істотним обмеженням прав і свобод людини, що має винятковий і тимчасовий характер, потребує спеціальної нормативно-правової регламентації.

Під час негласного обстеження допускаються фотографування, копіювання, позначка виявлених об'єктів за допомогою спеціальних хімічних речовин, встановлення технічних засобів аудіо-, відео контролю особи. Вилучення або заміна виявлених під час обстеження зразків (предметів) для дослідження допускається у виняткових випадках з дозволу керівника дії.

В ході проведення обстеження житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в них найчастіше використовуються:

- відео- та фотофіксуючі пристрої (при чому здебільшого портативного розміру);
- засоби зв'язку; комплекси засобів з перехоплення радіоелектронної інформації;
- засоби, що надають можливість покращення нічного бачення; спеціальні хімічні та радіоактивні речовини тощо.

В ході розслідування злочинів важливим є негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України), що полягає у діях слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів тощо, у тому числі в публічно недоступних місцях.

Слід зазначити, що проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії зумовлюється необхідністю: підтвердження причетності конкретної особи до вчинення злочину, отримання додаткової інформації про потенційних учасників організованого злочинного угруповання. Загалом, зі змістовного боку така НС(Р)Д полягає у виявленні і вилученні матеріальних носіїв інформації, що зберігають сліди готування до вчинення злочину чи осіб, які до нього готуються, а також предметів, що стали об'єктами злочинних посягань, можуть сприяти виявленню осіб, які причетні до вчинення злочину, із метою їх ідентифікації, у тому числі й без відома власника.

В ході розслідування злочинів підготовка цього заходу передбачає можливі варіанти отримання доступу до приміщення, яке становить оперативний інтерес: а) легендоване проникнення; б) негласне проникнення; в) через сусіднє приміщення.

Контакт з особою, яка має вільний доступ до потрібного приміщення (прибиральниця, адміністратор, охоронник та ін.), встановлюють під прикриттям різних організацій (служби газу, телефонної станції, ЖЕК(а) тощо). За їх допомогою збирають і аналізують інформацію щодо можливості проникнення до приміщення і встановлення спеціальної техніки.

Слід зазначити, що слідчий суддя може визначити обмеження застосовування технічних засобів фіксації проведення слідчої дії під час дачі дозволу на проведення тих слідчих дій які проводяться за його рішенням: проникнення до житла чи іншого володіння особи, обшуку у житлі чи іншому володінні особи, огляду житла чи іншого володіння особи, слідчого експерименту, що проводиться в житлі чи іншому володіння особи. У цьому випадку якщо слідчий вважає за необхідне обмежити застосовування ТЗ під час проведення конкретної слідчої дії, він про це повинен вказати у клопотання про її проведення. Також про це слід вказати коли необхідно забезпечити не розголошення даних під час усього досудового провадження.